

Lekce 4

LUKÁŠ A JAN

Jak sis již mohl povšimnout, není možné číst kterékoli ze čtyř evangelií, aniž bys byl zároveň hluboce osloven člověkem jménem Ježíš - jeho slovy, zázraky, nesobeckou láskou. Viděli jsme, jak pečlivě Matouš sledoval jeho původ a takto potvrdil Ježíšův nárok na trůn Davidův. Byli jsme svědky Markova vyličení Ježíšova života jako života zasvěceného praktické službě. Mohli jsme zároveň posoudit různé stránky onoho zvláštního vztahu mezi třemi synoptickými evangelií, k nimž patří jak Matouš, tak i Marek.

V této lekci se blíže zaměříme na Lukášovo evangelium - třetí ze synoptických, a evangelium Janovo - evangelium sepsané učedníkem, kterého Ježíš miloval. I tato dvě evangelia se od sebe liší. Lukáš píše především pro pohany a přizpůsobuje své evangelium jejich způsobu myšlení; Jan se pro změnu zaměřil na lidi s filozofickým přístupem a myšlením. Lukáš si všímá pozemských okolností Ježíšova narození; Jan jej líčí jako věčné Slovo, jako toho, který existuje od samého počátku.

Nehledě však na to jak Lukáš, tak i Jan ukázali, že Ježíš je Boží Syn a Spasitel lidí. Neponechávají místo pro jakoukoli pochybnost, že Ježíšovým hlavním záměrem bylo vydobýt spasení pro každého, kdo žije na tomto světě. Když si blíže povšimneš, jak veliké pochopení Ježíšovy osoby a služby tito pisatelé měli, povede tě to k tomu, abys jej více uctíval a miloval.

osnova lekce

Lukáš: Evangelium Spasitele
Jan: Evangelium Syna Božího

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- blíže určit autora, důraz a charakteristické znaky Lukášova a Janova evangelia.
- vysvětlit, v jakém vztahu je Janovo evangelium k evangeliím synoptickým.
- více si cenit Ježíšovy osoby a jeho díla - jako výsledek studia Lukášova a Janova evangelia.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj rozvinutí lekce. Zodpověz všechny studijní otázky. Po zodpovězení jednotlivých otázek si nezapomeň zkontrolovat správnost svých odpovědí.
2. Čti Lukášovo a Janovo evangelium podle pokynů uvedených v textu.
3. Nezapomeň si vyhledat a přečíst všechny biblické odkazy. Tyto verše ti poslouží k objasnění uváděných myšlenek.
4. Poté co sis vypracoval osobní test, projdi si znovu lekce 1-4 (část 1). Pak vyplň svou studijní zprávu za první část.

rozvinutí lekce

LUKÁŠ: EVANGELIUM SPASITELE

Úkol 1. *Uved' důležitá fakta o autorovi Lukášova evangelia, hlavně důraz tohoto díla, charakteristické znaky a obsah.*

Lukášovo evangelium bylo sepsáno mužem, kterého apoštol Pavel nazývá „milovaným lékařem Lukášem“ (Ko 4,14). Lukáš sám uvádí charakteristiku svého evangelijního záznamu. Říká, že je to kniha „o všem, co Ježíš činil a učil od samého počátku až do dne, kdy byl vzat vzhůru“ (Sk 1,1-2). Podrobnější prozkoumání evangelia, které ve svém názvu nese Lukášovo jméno, nám zároveň umožní blíže poznat Spasitele, kterého Lukáš miloval, jemuž sloužil a o němž tak výmluvně psal.

Autor

Na základě novozákonních materiálů se můžeme domnívat, že Lukáš byl vysoce vzdělaným člověkem pohanského původu. Byl velice dobře obeznámen s tehdejší lékařským věděním. Jeho pravděpodobným rodištěm byla Antiochie. Kromě již zmíněného evangelia napsal rovněž knihu Skutků, ve které zaznamenal události spojené se vznikem církve a její následnou expanzí. Ze stejného důvodu může být tedy jeho evangelium vhodněji označeno jako první díl dvousvazkových dějin počátku křesťanství (druhým dílem je pak samozřejmě

LUKÁŠ A JAN

kniha Skutků). Evangelista Lukáš byl blízkým přítelem apoštola Pavla; doprovázel jej na jeho misijních cestách - včetně té poslední, která zavedla Pavla nakonec až do Říma.

1. Vyhledej všechny níže uvedené biblické odkazy. Ve svém poznámkovém sešitě krátkými větami uveď, co tato místa říkají o Lukášovi a jeho vztahu k Pavlovi a k ostatním křesťanům.

a 2Tm 4,11

b Fm 24

c Ko 4,14

Důraz

Při sepisování záznamu Ježíšova života zdůraznil Lukáš lidské, dějinné i teologické aspekty.

Ježíšovo lidství patří k těmto Lukášem zdůrazňovaným skutečnostem. Mnozí bibličtí vědci charakterizují evangelium Lukášovo jako evangelium Ježíšova lidství. Lukáš zřetelně ukázal, že Ježíš byl jedním z nás, a že měl plný podíl na běžných zkušenostech lidského bytí.

2. Přečti si všechna uvedená místa Písma. Do svého poznámkového sešitu si poznamenej, na které aspekty lidského života, jež zakoušel i Ježíš, jednotlivá místa poukazují.

a 2,6-7

b 2,40-52

c 7,36; 24-42-43

d 19,41

Lukáš dále zdůrazňuje *dějinný charakter* života Kristova. Pečlivě prostudoval všechna důležitá fakta, aby pak mohl vypracovat přesnou zprávu (1,3). Zmiňuje se o konkrétních událostech, k nimž došlo v Palestině v době Ježíšova narození (2,1,3). Uvádí jména vládců a velekněží, kteří zastávali úřad v době, kdy Jan Křtitel začal se svou službou (3,1-3). Tyto podrobnosti nám umožňují zařadit život Ježíšův do konkrétního časového údobí a politicko-dějinných souvislostí dané oblasti; jednoznačně tak dokládají dějinnost Ježíšovy osoby. Ukazují nám Ježíše jako toho, který uskutečňoval své poslání uprostřed skutečných poměrů a vřavy Palestiny prvního století.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. V následujícím jsou uvedena některá fakta, o nichž se zmiňuje Lukáš ve svém evangeliu. Zakroužkuj písmeno před každou výpovědí, která je projevem důrazu, který Lukáš kladl na skutečný dějinný charakter Kristova života.

- a) Anděl Gabriel přikázal Zachariášovi, aby svému synu dal jméno Jan (1,13).
- b) První majetkový soupis se podle nařízení od císaře Augusta konal, když Sýrii spravoval Quirinius (2,1-2).
- c) Jako všichni ostatní i Ježíš prošel běžným způsobem obdobím dětství a růstu (2,40, 52).
- d) Pontius Pilát spravoval Judsko, když Jan Křtitel vystoupil a začal kázat (3,1-2).

Kromě již zmíněného vyzdvihuje Lukáš i určité *teologické aspekty* Ježíšovy služby: úzce totiž souvisejí s Ježíšovou identitou a významem jeho díla spasení. Z Lukášova záznamu například víme, že Ježíš o sobě často hovořil jako o „Synu člověka“. Toto pojmenování je jménem, které používá prorok Daniel v souvislosti s osobou, kterou uzel ve vidění, jež máme zaznamenáno v Da 7,13-14: Danielovi se totiž tato osoba jevila jako nějaký člověk, příslušník lidského rodu.

4. Přečti si Da 7,13-14. Ve svém sešitě uveď stručné odpovědi na následující otázky:

- a Jak přicházel „Syn člověka“?
- b Co mu bylo dáno?
- c Kdo jej měli uctívat?
- d Jaké budou jeho vladařská moc a království?

Používáním titulu „Syn člověka“ se Ježíš ztotožnil s osobou, kterou Daniel uviděl ve svém vidění. Ale Ježíš učinil dokonce víc. Prohlásil, že jako Syn člověka bude trpět, zemře a třetího dne bude vzkříšen (L 9,22). Učedníci však tato jeho slova nedokázali pochopit (9, 44-45): předpovídala totiž, že Syn člověka, který jednou přijde s velikou slávou a mocí, bude nejdříve odmítnut.

Vedle zdůrazňování totožnosti Ježíše se Synem člověka kladl Lukáš důraz i na Ježíšovo dílo spasení a jeho vykupitelskou úlohu. Zaznamenal, jak prorokyně Anna mluvila o tom dítěti všem, kteří očekávali vykoupení Izraele (2,38). Uvádí rozmluvu učedníků po cestě

do Emaus: „A my jsme doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael.“ (24,21).

Postup při vykupování určil sám Bůh a Židé jej velice dobře znali. Mínilo se tím, že určitá věc (nebo také osoba), která byla předtím prodána, mohla být zpětně koupena blízkým příbuzným nebo kýmkoli z příbuzenstva toho, kdo ji prodal. Tímto způsobem mohla být navrácena svému původnímu majiteli. (Starozákonní kniha Rút je překrásnou ilustrací zmíněného postupu.) „Vykupitelem“ musel být někdo z příbuzenstva osoby, která potřebovala pomoc.

5. Bylo řečeno, že „vykupitel“ musel být příbuzný osoby, která potřebovala pomoc. Která z Lukášem zdůrazňovaných skutečností poukazuje na to, že Ježíš byl oprávněn stát se našim vykupitelem? Odpověď si zapiš do svého sešitu.

Charakteristické znaky

Kromě důrazu, který Lukáš kladl na jednotlivé stránky Ježíšova života, vyznačuje se jeho evangelium i jinými rysy. Věnuje například zvláštní pozornost úloze, kterou sehrály zvláštní skupiny lidí, jako byly ženy, děti, chudí. Rovněž používaná slova a uvádění jistých podrobností prozrazují, že autor byl velice dobře obeznámen s lékařskou profesí. Lukášovo evangelium je mezi všemi čtyřmi evangelií literárně nejvyspělejší; zahrnuje několik krásných písní a básní, slovní zásoba je neobyčejně bohatá. Kromě již uvedeného se zabývá i světovým významem poselství Kristova a prací Ducha svatého. Podívejme se na některé příklady.

Úloha žen, dětí a chudých

Lukáš při svém vyprávění věnuje v porovnání s Matoušem a Markem více prostoru ženám a dětem, které sehrály určitou úlohu v životě a službě Ježíšově. Ke svému vyprávění připojuje i některé příběhy a podobenství, které se přímo zaměřují na chudobu a bohatství; s většinou z nich se v ostatních evangeliích nesetkáváme.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

6. Srovnej Lukášovo vylíčení Marie a Ježíšova narození (L 1,26-56; 2,19) s tím, které uvádí Matouš (Mt 1,18-25). Zakroužkuj písmeno před každou informací, která se vyskytuje pouze u Lukáše.

- a) Maria se nad andělským pozdravem nejdříve zarazila.
- b) Ježíš byl počat z Ducha svatého.
- c) Maria byla zasnoubena Josefovi.
- d) Při setkání s Alžbětou Maria chválila a velebila Boha.
- e) Maria o tom všem, co se stalo, rozvažovala ve svém srdci.

7. Přečti si příběh o vzkříšení dcery Jairovy (Mt 9,18-26; Mk 5,23.35-43 a L 8,41.42.49-56). O které z uvedených skutečností se zmiňuje pouze Lukáš?

- a) Bylo jí asi dvanáct let.
- b) Byla jedinou dcerou Jairovou.

Mezi ta podobenství o chudobě a bohatství, s nimiž se setkáváme pouze u Lukáše, patří i ono neobyčejné podobenství o poštilém boháči (12,13-34). Jak živě je nám zde ukázána důležitost správného pochopení, v čem vlastně spočívá právě bohatství!

Lékařovo hledisko

Mnozí bibličtí vědci nalézají v Lukášově evangeliu důkazy toho, že je napsal člověk, který byl povoláním lékař. Lukášovo vyprávění jeví větší zájem o konkrétní nemocné osoby, než je tomu v případě Marka či Matouše. Z následujících příkladů je to zcela patrné:

- Mk 1,30 „ležela v horečce“
- L 4,38 „byla soužena silnou horečkou“
- Mk 1,40 „malomocný“
- L 5,12 „muž plný malomocenství“
- Mk 3,1 „člověk s odumřelou rukou“
- L 6,6 „člověk, jehož pravá ruka byla odumřelá“
- Mk 14,47 Jeden z učedníků uťal veleknězovu sluhovi ucho.
- L 22,50-51 Ježíš se dotkl jeho ucha a uzdravil ho.

LUKÁŠ A JAN

Celosvětové zaměření

Z Lukášova evangelia je zřejmé, že se jeho autor snažil poukázat na jednoznačně celosvětový dosah života a díla Ježíše Krista. Tento spis ukazuje Ježíše nejen jako postavu židovských dějin, ale jako Spasitele celého lidstva. Mnohokrát byly jeho zázraky a vyučování určeny právě lidem z pohanů. Oddíly uvedené v následujícím cvičení to zřetelně dosvědčují. S některými se setkáváme pouze u Lukáše.

8. Přečti si jednotlivé oddíly a pak v uvedených větách doplň chybějící slovo popř. více slov.

a 3,6; Spasení Boží uzří

b 3,38; Ježíšův původ se odvozoval od, prvního člověka, kterého Bůh stvořil, otce celého lidského pokolení.

c 4,27; Ježíš poukázal na skutečnost, že jediný malomocný, který byl

očištěn za dnů Eliášových, byl Náman.

d 10,25-37; Onen muž v Ježíšově příběhu o prokázaném milosrdenství

byl

e 17,16; Z deseti malomocných, které Ježíš uzdravil, se pouze jeden

vrátil, aby mu poděkoval. A to byl

f 24,47; Ježíš řekl, že se v jeho jménu bude zvěstovat pokání a odpuš-

tění hříchů

Dílo Ducha svatého

Mezi synoptiky je to opět Lukáš, který se nejčastěji zmiňuje o díle Ducha svatého. Podařilo se mu ukázat úlohu, jakou sehrál Duch svatý v jednotlivých oblastech života Ježíšova. I v životech jiných významných lidí našel Lukáš známky služby Ducha svatého. Následující cvičení ti pomůže poodhalit některé konkrétní rozměry služby Ducha svatého, jak ji zachytil Lukáš.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

9. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Po přečtení veršů vyplň prázdné sloupce. První řádek ti poslouží jako příklad. (U 1,35 uveď dvě odpovědi.)

Verš	Osoba	Dílo Ducha svatého	Verš	Osoba	Dílo Ducha svatého
1,15	Jan Křtitel	Duch svatý jej naplnil už od mateřského klína	1,35		
1,35			3,22		
1,41-42			4,1		
1,67			4,14.18		
2,25-26			10,21		
			24,49		

Literární krása

Lukášovo vyprávění zahrnuje čtyři nádherné písně či básně. Je to Mariin chvalozpěv (1,46-55), chvalozpěv Zachariášův (1,67-79), chvály andělských zástupů (2,14) a modlitba (chvála) Simeonova (2,29-32). Všechny udivují svým mistrovstvím projevu. Díky nim se Lukášovo evangelium stalo literárním skvostem. Lukášovo literární nadání se projevilo i ve způsobu, jakým uvádí události ze života Ježíšova, jeho podobenství a učení. Kupříkladu si všimni živého líčení v případě marnotratného syna a jeho závistivého bratra (15,11-32), či v případě sebevědomého farizea a kajícího se celníka (18,9-14). Lukášovo dovedné vyprávění způsobuje, že nám tyto postavy z Ježíšových příběhů téměř ožívají před očima.

Stejný dojem na nás činí i Lukášovy vypravěčské vlohy. Jak hluboké pohnutí a následně i radost v nás vyvolává prosté líčení toho, jak se Ježíš zjevil svým dvěma sklíčeným učedníkům na cestě do Emaus (24,13-32)! Lukáš vládl slovem opravdu mistrovsky - a jsme to my, kdo dnes máme užitek z jeho schopností.

LUKÁŠ A JAN

10. Znovu si projdi část nazvanou „charakteristické znaky“. Pak si do svého sešitu zapiš jednověté příklady spolu s biblickými odkazy pro níže uvedené charakteristické znaky Lukášova evangelia. Bod a ti poslouží jako příklad.

- a Úloha žen, dětí a chudých. *Lukáš popisuje Mariiny pocity poté, co uslyšela andělský pozdrav (1,26-38)*. (Podle tohoto příkladu uveď své vlastní odpovědi - rovněž i v tomto bodě.)
- b Lékařovo hledisko
- c Celosvětové zaměření
- d Dílo Ducha svatého
- e Literární krása

Obsah

Lukáš se při uvádění sledu událostí přidržuje stejné předlohy jako Matouš a Marek. Jeho evangelium však obsahuje značné množství materiálu, který se nevyskytuje u ostatních evangelistů. Lukášovým hlavním záměrem bylo ukázat Ježíše jako dokonalého člověka, majícího k dispozici plnou moc Ducha svatého, a jako Spasitele celého lidstva. Mezi synoptickými je evangelium Lukášovo jediné, které v souvislosti s Ježíšem používá titul „Spasitel“ (2,11).

Podle uvedené osnovy si postupně přečti celé Lukášovo evangelium. Po absolvování dané části zodpověz vždy ve svém sešitě uváděné otázky. Jednotlivým záhlavím a příslušným odkazům se nauč z paměti.

LUKÁŠ: EVANGELIUM SPASITELE

I. Spasitel je připraven sloužit. Čti 1,1 - 4,13.

11. Stručně popiš reakci Marie a Josefa na a) na modlitbu Simeonovu, když rodiče předstoupili v chrámu s Ježíšem před Hospodina, b) odpověď, kterou jim dal Ježíš a ve které jim vysvětlil, že musí být tam, kde jde o věc jeho Otce.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

II. Spasitel slouží. Čti 4,14-9,17.

12. V těchto kapitolách se setkáváme s konkrétními lidmi, které Ježíš uzdravil, vysvobodil od nečistých duchů nebo vzkřísil z mrtvých. Uveď tyto lidi i odkazy na místa, kde se tyto události zmiňují.

III. Spasitel snáší protiventství. 9,18 - 19,28.

Téměř celá tato část patří výlučně k Lukášovu evangeliu, zvláště pak materiál obsažený v 9,51 - 18,14 a 19,1-28.

13. Níže je uveden seznam sestavený z některých podobenství, učení a událostí, které se vyskytují v této části evangelia. Vedle každého popisu uveď odkaz na místo, kde lze daný materiál nalézt. Bod a ti poslouží jako příklad.

- a Ježíš vylicil satanův pád z nebe. 10,18
 - b Ježíš prohlásil, že tomuto pokolení bude dáno pouze znamení
Jonášovo.
 - c Farizeové oznámili Ježíšovi, že Herodes jej chce zabít.
 - d Ježíš vyprávěl příběh o boháči a Lazarovi.
 - e Zacheus se setkal s Ježíšem a rozhodl se změnit svůj dosavadní život.
-

IV. Spasitel nám zajišťuje spasení. Čti 19,29 - 24,53.

14. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením. Všechny potřebné informace nalezneš v uvedené části Lukášova evangelia.

- a Ježíš prohlásil, že město Jeruzalém bude srovnáno se zemí, protože nepoznalo čas svého navštívení.
- b Velekněz a zákoníci nepoznali, že podobenství o zlých vinařích bylo namířeno proti nim.
- c Ježíš řekl, že v době příchodu Syna člověka se objeví znamení na slunci, měsíci a hvězdách.
- d Po svém zatčení byl Ježíš odveden do veleknězova domu, a jakmile nastal den, byl předveden před radu.

LUKÁŠ A JAN

e Protože se Ježíš prohlašoval za židovského krále, poslal ho Pilát k Herodovi.

f Předtím než se zjevil Ježíš jedenácti učedníkům v Jeruzalémě, zjevil se dvěma učedníkům na cestě do Emaus.

V Lukášově nádherně napsaném evangeliu vidíme, jak Ježíš naplnil své poslání - poslání, které sám na sebe vztahoval (4,18-19). Jsme svědky toho, jak na něj sestoupil Duch svatý. Vidíme jej hlásat chudým radostnou zvěst, vyhlašovat zajatcům propuštění, navracet slepým zrak, zdeptané propouštět na svobodu a vyhlašovat léto milosti Hospodinovy. Jak veliký Spasitel!

JAN: EVANGELIUM SYNA BOŽÍHO

Úkol 2. *Uved' popř. rozpozněj tvrzení popisující autora, důraz, charakteristické znaky a obsah evangelia Janova.*

Pro mnohé se evangelium Janovo stalo nejmilovanější knihou celé Bible. Tato kniha vyniká duchovní hloubkou a krásou; její poselství mocným a podmanivým způsobem upoutává mysl a uchvacuje srdce. Sepsané apoštolem Janem, „učedníkem, kterého Ježíš miloval“, uvádí toto evangelium čtenáře do stejně důvěrného vztahu s Mistrem, jaký zakoušeli ti, kdo mu byli blízko. Kéž studium pravd, které nám tato kniha předkládá, obohatí náš vztah k Ježíši Kristu a učiní jej důvěrnějším.

Autor

Většina biblických vědců je zajedno v tom, že autorem čtvrtého evangelia je apoštol Jan, jeden z dvanácti učedníků Ježíšových. Spolu s Petrem a Janem patřil k „úzkému kruhu“ těch, kdo byli našemu Pánu nejbliž (Mk 5,37; 9,2; 14,33). Byl oním „učedníkem, kterého Ježíš miloval“ (J 13,23; 19,26; 20,2; 21,7.20). Spolu se svým bratrem Jakubem byli syny Zebedeovými (Mt 4,21). Byl očitým svědkem událostí, které pak zaznamenal (J 1,14; 19,35; 21,24).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

15. Z odpovězením následujících otázek stručně charakterizuj pisatele evangelia Janova. Pro odpovědi použij svůj poznámkový sešit. (Použij informace a odkazy uvedené v předešlém odstavci.)

- a V jakém vztahu byl Jan k Ježíšovi?
- b V jakém vztahu byl k ostatním učedníkům?
- c Když uváděl události ze života Ježíšova, o jaký druh svědectví se v jeho případech jednalo?

Důraz

Jan sám uvádí zcela zřetelně důvod, který jej přiměl k sepsání čtvrtého evangelia:

Ještě mnoho jiných znamení učinil Ježíš před očima učedníků, a ta nejsou zapsána v této knize. *Tato však zapsána jsou, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu.*

Vidíme tedy, že Jan si svůj materiál pečlivě vybíral, a to podle svého konkrétního úmyslu: vést lidi k víře, že Ježíš je Syn Boží. Materiál, který si zvolil, klade důraz jak na Ježíšovo dílo, tak na jeho slova. Společně pak je obojí přesvědčivým důkazem, že Ježíš byl opravdu tím, za koho se vydával. Jan nám rovněž ukazuje, jaká byla reakce lidí na Krista; činí tak v souladu s hlavním předmětem, jímž se ve své knize obírá, a tím je víra.

Ve svém evangeliu se Jan zaměřuje na *dílo (skutky), které Ježíš konal*. Blíže se zmiňuje o sedmi zázracích. Nazývá je *znameními*, protože byly názornou ukázkou plné autority, kterou Ježíš jako Syn Boží měl, a zároveň neklamně poukazovaly na jeho božství.

16. Levý sloupec obsahuje biblické odkazy na sedm zázraků zmiňovaných Janovým evangeliem. Přečti si tyto oddíly a pak k nim přiřaď vhodné popisy oblastí Ježíšovy autority, jak nám je odhalují uvedené zázraky.

- a 2,1-11
- b 4,46-54
- c 5,1-9
- d 6,1-14
- e 6,16-21
- f 9,1-12
- g 11,1-46

- 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
- 2) Moc křísit mrtvé.
- 3) Moc nad fyzikálními zákony.
- 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.

LUKÁŠ A JAN

Kromě již zmíněných sedmi znamení je zde ještě jedno - to největší: Ježíšovo vzkříšení z mrtvých (kapitoly 20 a 21). Slovy apoštola Pavla: Ježíš „byl ve svém zmrtnýchvstání uveden do moci Božího Syna“ (Ř 1,4). Tato událost byla korunním svědectvím o božství Ježíšova synovství.

Kromě činů se Jan rovněž zaměřuje na *Ježíšova slova*. Ve většině zaznamenaných proslavů hovoří Ježíš o různých stránkách své vlastní osoby. Zde patří i oněch sedm velikých oddílů obsahujících výrok „Já jsem“:

1. „Já jsem chléb života.“ 6,35
2. „Já jsem světlo světa.“ 8,12; 95
3. „Dříve než se Abrahám narodil, já jsem.“ 8,58
4. „Já jsem dobrý pastýř.“ 10,11
5. „Já jsem vzkříšení a život.“ 11,25
6. „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ 14,6
7. „Já jsem pravý vinný kmen.“ 15,1

Mnozí bibličtí vědci považují tyto výroky za rozvedení Ex 3,14, kde Bůh Mojžíšovi oznamuje, že jeho jméno je „Já jsem“. Tyto výroky nejenže dosvědčují Kristovo božství (viz 8,58), ale rovněž poukazují na Ježíšem uskutečněné zjevení Otce.

17. V následujícím jsou uvedeny tři výroky typu „Já jsem“. Každý z nich má určitou spojitost s jedním ze sedmi znamení, jak jsou zaznamenaná u Jana (viz otázka 16). Výroky si opiš do svého sešitu a vedle každého z nich pak uveď zázrak (spolu s biblickým odkazem), který má s ním nějakou spojitost.

- a „Já jsem chléb života.“
- b „Já jsem světlo světa.“
- c „Já jsem vzkříšení a život.“

Kromě již zmíněných oddílů Jan uvádí i jiné velmi důležité nauky Ježíšovy - například o nutnosti nového narození (kap. 3), o živé vodě (kap. 4), o Synově autoritě (kap. 5), o díle Ducha svatého (kap. 7, 14 - 16). Zaznamenal i Ježíšovu „velekněžskou“ modlitbu, kdy se modlil za sebe i za své učedníky (kap. 17). Zde je nám opět o další stupeň poodhalena Ježíšova přirozenost, jeho jednota s Otcem i jeho konečný plán pro všechny, kteří v něj uvěří.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Vedle důrazu na slova a činy Kristovy vyzdvihuje Jan *osobní rozmluvy*, které Ježíš vedl s konkrétními muži a ženami. Ukazuje, jak Ježíš před ně kladl výzvu, aby v něj uvěřili. Tato setkání posloužila Janovi jako sugestivní ilustrace hlavního tématu jeho knihy, kterým byla víra v Ježíše Krista.

18. Přečti si uvedené osobní rozmluvy. Odkazy si poznamenej do svého sešitu a vedle nich pak uveď jména jednotlivých osob i jejich reakci na Ježíšovu výzvu.

a 4,43-54

d 18,28 - 19,16

b 9,1-7.35-38

e 20,24-28

c 11,17-27

19. Viděls, že Jan vyzdvihl záměr svého evangelia tím, že vylíčil Ježíšovo učení, jeho zázraky a osobní rozmluvy. Dokonči následující věty, tak aby vysvětlovaly, jakým způsobem použil Jan jednotlivé druhy obsahu k objasnění svého hlavního tématu - víry v Ježíše Krista, Syna Božího.

a Ze všech Ježíšových zázraků si Jan vybral sedm, aby na nich ukázal

.....
b Jan uvádí mnohá kázání, ve kterých Ježíš učil pravdám

c Jan připojuje několik osobních rozmluv Ježíšových, aby na nich

objasnil

Když pročítáme Janem zaznamenaná slova, činy a osobní setkání Ježíšova, nejsme vůbec na pochybách, proč Jan své svědectví sepsal: Jeho záměrem bylo ukázat, že víra v Ježíše, Syna Božího, je jediným a nezbytným klíčem k životu samému (J 3,36).

Charakteristické znaky

Janovo evangelium vykazuje mnoho charakteristických znaků. My se budeme zabývat třemi z nich - těmi, které stojí nejvíc za povšimnutí:

LUKÁŠ A JAN

vztahem Janova evangelia k synoptikům, slovní zásobou a jeho charakteristickým pohledem na Krista.

Vztah k synoptickým evangeliím

Při srovnání Jana se synoptickými evangelií nás zarazí vzájemný kontrast. I se všemi rozdíly, které lze mezi synoptiky najít, jsou si mnohem více podobná, než kterékoli z nich ve vztahu k evangeliu Janovu. Synoptiky například zajímá především Ježíšova služba v Galileji, zatímco Jan věnuje téměř celou svou pozornost Ježíšově službě v Judsku. Vyjma dvou zázraků zaznamenaných v J 6,1-24 a vyličení Ježíšova soudu, smrti a vzkříšení, se s uvedeným obsahem setkáváme výlučně u Jana.

Přes uvedený kontrast však mezi Janem a synoptiky existuje mnoho spojovacích článků. Zatímco se tedy většina Janem uváděného materiálu liší od toho, který uvádějí synoptikové, žádná jeho část jim ani v nejmenším neprotiřečí. Namísto toho často poskytuje doplnění a pozadí pro události zmiňované synoptickými evangelií. Na základě studia evangelia Matoušova, Markova a Lukášova bychom se například mohli domnívat, že Ježíš konal svou službu něco přes rok. Avšak Jan se zmiňuje o třech (popř. čtyřech) velikonocích - svátcích, které se konaly jednou v roce. Z uvedeného tedy víme, že Ježíšova služba trvala nejméně tři roky. I jinými způsoby osvětlují Janovy informace pohled synoptiků na život Ježíše Krista.

Viděli jsme, že Jan svoji zprávu psal s určitým úmyslem. Je dost pravděpodobné, že tři synoptická evangelia byla v té době už mezi křesťany v oběhu. Ať už tomu však bylo jakkoli, je jisté, že Jan se je nesnažil napodobit. Tak jak jej Duch svatý vedl, čerpal ze svých rozsáhlých a bohatých zkušeností, jež jako „učedník, kterého Ježíš miloval“, měl, a vyjádřil je způsobem odpovídajícím jeho jedinečnému chápání Ježíše a jeho poslání. My dnes můžeme sklízet bohatý užitek z jeho hlubokého chápání pravd, které mu Bůh dal, aby je předával dál.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

20. Vztah evangelia Janova k synoptikům spočívá v tom, že Jan

- a) uvádí jejich informace na pravou míru.
- b) určitým způsobem jejich informace doplňuje.
- c) nemá naprosto nic společného s informacemi, které uvádějí ostatní evangelisté.

Slovní zásoba

U Jana se některé pojmy vyskytují mnohem častěji, než je tomu u synoptiků. Patří k nim: *zůstávat, věřit, svátek (slavnost), Žid, světlo, život (žít), svět*. Tyto pojmy mají zvláštní důležitost a význam. Protože se jedná o klíčové pojmy pro pochopení Janových myšlenek, je potřeba pečlivě je studovat.

Charakteristický pohled na Krista

Všechna evangelia nám ukazují Krista jako Syna Božího. Je to však Jan, kdo nejzřetelněji a nejjednoznačněji prohlašuje, že Ježíš je Bůh, a jako takový vždy existoval (J 1,1.14; 8,58; 17,5). Jan nezačíná svůj evangelijní příběh od počátku, ale na počátku. Pro Jana Betlém a jesle nejsou počátkem Kristovy existence, nýbrž dobou, kdy se stal „tělem“.

Janovo evangelium nám o osobě Kristově odhaluje i další pravdu. Jan poznává, že Kristus je Slovo. Jan je mezi evangelisty jediný, kdo tento pojem v souvislosti s Ježíšem používá. Pro Janovy čtenáře měl pojem „slovo“ několikerý rozměr. V běžném použití znamenal prostředek dorozumívání mezi lidmi. Pro Židy byl důvěrně známým vyjádřením, se kterým se setkávali na stránkách Starého zákona (viz např. Ž 33,6). Někteří z nich vztahovali tento pojem na příslibeného Mesiáše. Pro Řeky pak „slovo“ znamenalo božský rozum. Jan měl na mysli všechny tyto významy, když odvážně prohlašoval, že Ježíš je Slovo. Takto ukázal jak Řekům, tak Židům, že Ježíš je Bůh navazující kontakt s člověkem, plné vyjádření Boží mysli, vůle a záměru způsobem, který je pro člověka srozumitelný.

LUKÁŠ A JAN

21. V následujícím jsou uvedeny odkazy na verše z Janova evangelia. Po jejich přečtení zakroužkuj všechny odkazy, které jsou vhodným příkladem Janova zvláštního slovníku.

- a) 1,4
- b) 2,19
- c) 11,57
- d) 15,9
- e) 18,37

22. Janův charakteristický pohled na Krista spočívá ve zdůrazňování

- a) naplnění Mesiášských proroctví.
- b) schopnosti činit zázraky.
- c) totožnosti Ježíše se Slovem.

Obsah

Když budeš pročitat Janovo evangelium, všimni si, jak se celým svým obsahem přidrzuje hlavního tématu - víry. Všimni si rovněž, jak je zde vylíčen onen zvláštní a ojedinělý druh vztahu mezi Ježíšem a jeho Otcem. Z předešlého už víš, že Janovo evangelium je v mnoha ohledech jedinečné. Ježíš se nám v něm objevuje ve své slávě jako jednorozený Syn Boží (1,14), jako ten, který nabízí život všem, kdo v něj uvěří (3,16).

JAN: EVANGELIUM SYNA BOŽÍHO

I. Boží Syn je zjeven. Čti 1,11-51.

23. Tato kapitola zmiňuje dvě osoby, které nazvaly Ježíše „Synem Božím“. Byli to

- a) Jan Křtitel.
- b) Ondřej.
- c) Filip.
- d) Natanael.

II. Boží Syn je vyhlášován. Čti 2,1 - 6,71.

24. Ježíš učinil ve zmíněných kapitolách několik velmi důležitých prohlášení (viz levý sloupec). Přiřaď jednotlivá prohlášení k osobě

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

popř. osobám, kterým byla určena. Uvedení kapitol by ti mělo tvůj úkol usnadnit.

a „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej postavím.“ (2)	1) Učedníci
2) Nikodém
3) Židé
b „Musíte se narodit znovu.“ (3)	4) Samařská žena
c „Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky.“ (4)	
d „Co činí Otec, stejně činí i jeho Syn.“ (5)	
e „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život.“ (6)	

III. Boží Syn se setkává s protivenstvím. Čti 7,1 - 12,11

25. Přečti si následující výroky či popisy událostí. Ve svém sešitě uveď, jaká byla v jednotlivých případech reakce Židů. Pro usnadnění jsou opět uvedeny příslušné kapitoly.

- Ježíš řekl: „Dříve než se Abraham narodil, já jsem.“ (8)
- Slepý, kterého Ježíš uzdravil, řekl Židům, že kdyby Ježíš nebyl od Boha, nemohl by nic takového učinit. (9)
- Ježíš vzkřísil Lazara. (11)

IV. Boží Syn je obhájen a potvrzen. Čti 12,12 - 21,25.

26. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením. Ve svém poznámkovém sešitě změň nepravdivá tvrzení na pravdivá.

- Tím že svým učedníkům umyl nohy, ukázal Ježíš názorně, jak důležité je sloužit.
- Ježíš uvedl učení o vinném kmeni a ratolestech, aby pomocí něho osvětlil dílo Ducha svatého.
- Byli to Filip a Jan, kdo připravili Ježíšovo tělo k pohřbení.
- Potřetí se Ježíš po svém vzkříšení zjevil učedníkům, když se jednoho rána vydali lovit ryby.

LUKÁŠ A JAN

Janovo evangelium nám líčí krásný a jedinečný vztah, jaký byl mezi Ježíšem a Otcem po celou dobu Ježíšova pozemského života. Když se modlil před hrobem Lazarovým, pohlédl vzhůru a řekl: „Otče děkuji ti, žes mě vyslyšel. Věděl jsem, že mě vždycky slyšíš.“ Jak velikou důvěru měl k svému Otcí! I my můžeme mít skrze něj živý vztah k Otcí. Jan nás ujišťuje: „Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi“ (1,12). Jak slavná výsada!

osobní test

1. PŘÍRAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivá tvrzení (levý sloupec) k příslušnému evangeliu (pravý sloupec).

a	Bylo sepsáno stejným autorem jako Skutky apoštolů.	1) Evangelium Lukášovo
b	Uvádí sedm Ježíšových zázraků a nazývá je <i>znamení</i> .	2) Evangelium Janovo
c	Připojuje podrobnosti o politických dějinách Palestiny.	
d	Bylo napsáno učedníkem, který byl očitým svědkem života Ježíše Krista.	
e	Prohlašuje, že Ježíš je „Slovo“.	
f	Obsahuje podobenství o poštilém boháči.	
g	Zahrnuje Mariin chvalozpěv a chvalozpěv Zachariášův.	

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. Zakroužkuj všechna PRAVDIVÁ tvrzení.

2. Lukáš je mezi synoptiky jediný, kdo v souvislosti s Ježíšem používá titul Spasitel.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. Jak evangelium Lukášovo, tak i Janovo popisují Ježíšovo dětství.
4. Dějinný charakter života Ježíšova je více zdůrazňován Lukášem než Janem.
5. S pojmy jako pravda, věřit, láska se setkáváme častěji u Jana než u synoptiků.
6. Z evangelia Janova se dovídáme, že každý, kdo se setkal s Ježíšem, vyznal pak i svou víru v něj.
7. Téměř celé Ježíšovo učení, které zaznamenal Jan, se objevuje i u synoptiků.

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Zakroužkuj písmeno před nejvhodnějším (nejvýstižnějším) dokončením.

8. Lukáš zdůraznil teologickou stránku služby Ježíšovy tím, že do svého evangelia zahrnul
 - a) jisté konkrétní podrobnosti o lidech, které Ježíš uzdravil.
 - b) Ježíšovo učení o Synu člověka.
 - c) několik podobenství týkajících se předmětu chudoby a bohatství.
9. Jan si svůj materiál pečlivě vybíral, neboť chtěl
 - a) ukázat, že Ježíš je Syn Boží, a vést lidi k tomu, aby v něj uvěřili.
 - b) uvést úplný seznam a vyčerpávající popis všech Ježíšových zázraků.
 - c) poskytnout určité pozadí pro události vyličené u synoptiků.

Než začneš se studiem 5. lekce, nezapomeň si vypracovat studijní zprávu za 1. část. Otázkový list pak odešli svému instrukto-

odpovědi na studijní otázky

14. a Pravdivé (19,44).
 b Nepravdivé (20,19).
 c Pravdivé (21,25-27).
 d Pravdivé (22,54.66).
 e Nepravdivé (23,6-7)
 f Pravdivé (24,15.33-36).
1. a Když Pavel psal 2. list Timoteovi, jediný Lukáš byl s ním.
 b Lukáš byl, společně s několika dalšími, Pavlovým spolupracovníkem.
 c Lukáš byl Pavlovým milovaným přítelem.
15. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
 a Jan byl „učedníkem, kterého Ježíš miloval“, jedním z trojice těch, kdo byli Ježíšovi nejbliž.
 b Byl bratrem Jakobovým a jedním z Dvanácti.
 c Jednalo se o očitě svědectví.
2. a Narodil se jako ostatní lidé.
 b Procházel dětstvím a dospíváním.
 c Jedl a rovněž pociťoval hlad.
 d Projevoval lidské city (emoce).
16. a 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.
 b 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
 c 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
 d 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.
 e 3) Moc nad fyzikálními zákony
 f 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem
 g 2) Moc křísit mrtvé
3. b) První majetkový soupis se podle nařízení od císaře Augusta konal, když Sýrii spravoval Quirinius (2,1-2).
 d) Pontius Pilát spravoval Judsko, když Jan Křtitel vystoupil a začal kázat (3,1-2).
17. a Nasycení pěti tisíců (6,1-15.25-40).
 b Uzdravení muže, který byl slepý od narození (8,12; 9,1-12).
 c Vzkříšení Lazara (11,17-44).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

4. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Přicházel s nebeskými oblaky.
b Byla mu dána vladařská moc, sláva a království.
c Měli jej uctívat všichni lidé různých národností a jazyků.
d Budou nepomíjitelné a nezničitelné.
18. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Královský služebník; uvěřil on i všichni v jeho domě.
b Člověk, který byl od narození slepý; vyznal svou víru v Ježíše a padl před ním na kolena (vzdal mu božskou poctu).
c Marta; uvěřila, že Ježíš je Mesiáš, Syn Boží.
d Pilát; vyslechl Ježíše, ale pak ho vydal, aby byl ukřižován.
e Tomáš; vyznal: „Můj Pán a můj Bůh.“
5. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.)
Lukáš zdůrazňoval Ježíšovo lidství, a tím i skutečnost, že se stal naším blízkým příbuzným, členem lidské rasy jako my.
19. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a moc a autoritu, které Ježíš jako Syn Boží měl.
b Ježíšovu osobu a vztah mezi ním a Otcem.
c víru i nevěru.
6. a) Maria se nad andělským pozdravem nejdříve zarazila.
d) Při setkání s Alžbětou Maria chválila a velebila Boha.
e) Maria o tom všem, co se stalo, rozvažovala ve svém srdci.
20. b) určitým způsobem jejich informace doplňuje.
7. b) Byla jedinou dcerou Jairovou.
21. a) 1,4.
d) 15,9.
e) 18,37.
8. a každý tvor (veškeré tělo).
b Adama
c syrský
d Samařan.
e Samařan.
f všem národům.
22. c) totožnosti Ježíše se Slovem.

LUKÁŠ A JAN

9. 1,35, Maria: Duch svatý na ni sestoupil.
1,41-42, Alžběta: byla naplněna Duchem svatým a začala prorokovat.
1,67, Zachariáš: byl naplněn Duchem svatým a začal prorocky promlouvat.
2,25-26, Simeon: Duch svatý mu dal zjevení ohledně Hospodinova Mesiáše.
1,35, Ježíš: byl počat z Ducha svatého.
3,22, Ježíš: Duch svatý na něj sestoupil v tělesné podobě (jako holubice).
4,1, Ježíš: Duch svatý ho vedl na poušť.
4,14.18, Ježíš: Duch svatý mu udělil moc ke službě.
10,21, Ježíš: Duch svatý mu dal radovat se.
24,49, učedníci: Duch svatý je vyzbrojí mocí z výsosti (mocí ke svědectví).
23. a) Jan Křtitel (1,34).
b) Natanael (1,49).
10. V lekci jsme uvedli u každého charakteristického znaku po několika příkladech. Projdi si tedy znovu část „charakteristické znaky“ a pomoci ní si své odpovědi zkontroluj.
24. a 3) Židé (2,18-19).
b 2) Nikodém (3,7).
c 4) Samařská žena (4,14).
d 3) Židé (5,18-19).
e 1) Učedníci 6,61-63).
11. a) Byli plni údivu nad slovy, která o něm slyšeli (2,33).
b) Oni jeho slovu neporozuměli (2,50).
25. a) Chopili se kamenů a chtěli je po něm házet (8,59).
b) Vyhnali uzdraveného muže ze synagogy (9,22.30-34).
c) Smluvili se, že ho zabijí (11,45-53).
12. 1) 4,33-35; člověk posedlý nečistým duchem.
2) 4,38-39; Šimonova tchýně.
3) 5,12-14; muž plný malomocenství.
4) 5,17-25; ochrnutý.
5) 6,6-11; člověk s odumřelou rukou.
6) 7,1-10; setníkův otrok.
7) 7,11-25; jediný syn naimské vdovy.
8) 8,26-39; muž posedlý démony.

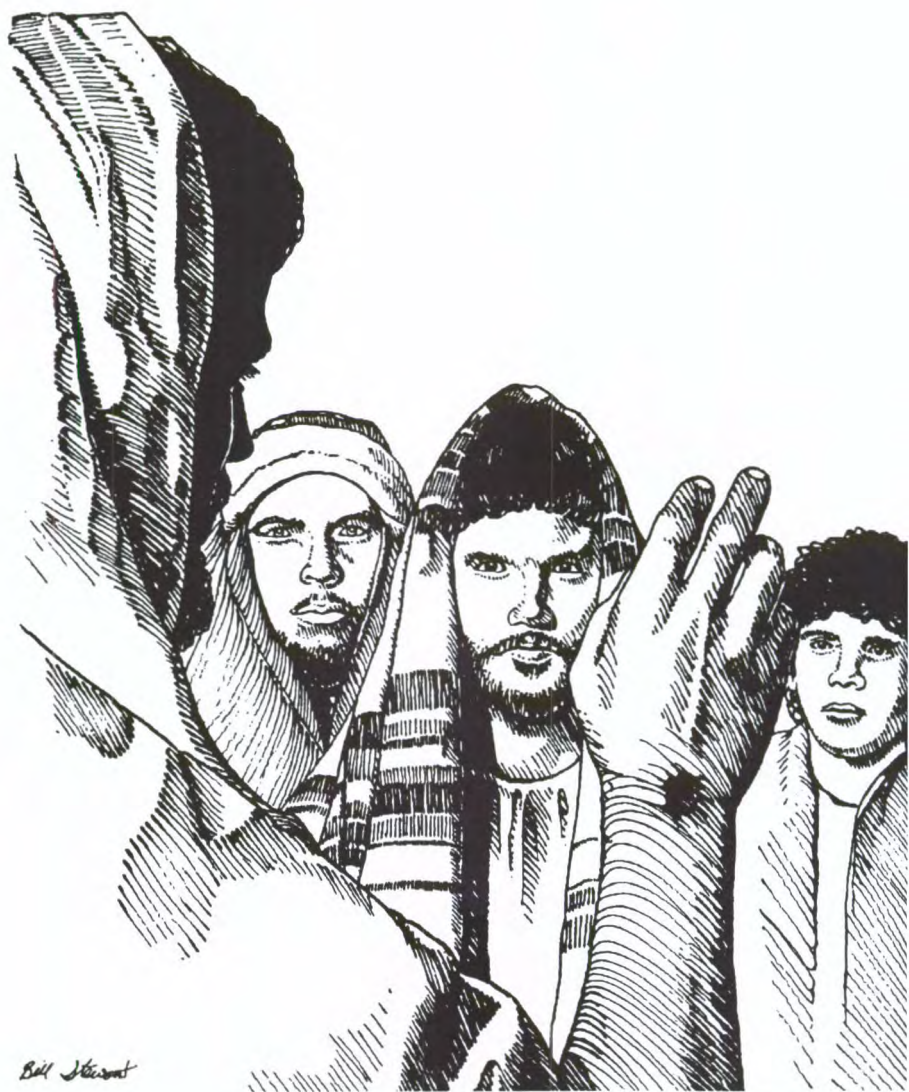
KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

- 9) 8,40-48; Žena, která měla dvanáct let krváčení.
10) 8,49-56; Jairova dcera.
- 26.** (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a** Pravdivé (13,1-17).
 - b** Nepravdivé (15,1-9). Ježíš na učení o vinném kmeni a ratolestech ukázal, jak je důležité zůstat v něm.
 - c** Nepravdivé (19,38-42). Ježíšovo tělo připravili k pohřbení Josef z Arimatie a Nikodém.
 - d** Pravdivé (21,1-14).
- 13.**
- a** 10,18
 - b** 11,29
 - c** 13,31
 - d** 16,19-31
 - e** 19,1-10

poznámky

Část 2

**CÍRKEV
- JEJÍ RŮST
A ROZVOJ**

Bill Stewart